

POSTANOWIENIE

Warszawa, dnia 10 kwietnia 2019 r.

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Grzegorz Jędrejek – przewodniczący

Julia Przyłębska

Michał Warciński – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 10 kwietnia 2019 r., wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z 30 marca 2019 r. o wyłączenie sędziego Jarosława Wyrembaka z udziału w rozpoznawaniu sprawy z wniosku Prokuratora Generalnego o zbadanie zgodności:

art. 138 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2015 r. poz. 1094, ze zm.):

- a) w części, w jakiej penalizuje odmowę świadczenia usługi bez uzasadnionej przyczyny, z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) rozumianego w ten sposób, że zasady wiary i sumienia nie są uzasadnioną przyczyną odmowy świadczenia usługi, z art. 53 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- c) w zakresie, dotyczącym osób osobiście prowadzących działalność gospodarczą lub działających w imieniu podmiotu prowadzącego taką działalność, z art. 20 w związku z art. 22 w związku z art. 31 ust. 3 i w związku z art. 31 ust. 2 zdanie drugie Konstytucji,

postanawia:

na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072 oraz z 2019 r. poz. 125) wyłączyć sędziego Jarosława Wyrębaka z udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. akt K 16/17.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność:

Dyrektor Biura Służby Prawnej Trybunału

Anna Zołotar-Wiśniewska

Anna Zołotar-Wiśniewska

UZASADNIENIE

I

Pismem z 30 marca 2019 r. (znak: XI.815.6.2018.AKB) Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: Rzecznik), na podstawie art. 41 ust. 1 w związku z art. 39 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.) w związku z art. 379 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.) wniósł „o wyłączenie z udziału w rozpoznawaniu sprawy (sygn. akt K 16/17) Jarosława Wyrembaka”.

W ocenie Rzecznika skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego w niniejszej sprawie jest sprzeczny z Konstytucją, albowiem Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wybrał sędziego TK Jarosława Wyrembaka w miejsce sędziego TK Henryka Ciocha, który z kolei został wybrany na sędziego Trybunału Konstytucyjnego „na obsadzone już prawidłowo stanowisko sędziego”. Z tego względu sędzia TK Jarosław Wyrembak „nie został ważnie wybrany na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego, a zatem jest nieuprawniony do zasiadania w składzie orzekającym”.

Ponadto Rzecznik wskazał, że sędzia Jarosław Wyrembak, jako autor opinii Biura Analiz Sejmowych, sporządził ekspertyzę, na którą Sejm powołuje się w swoim stanowisku w sprawie K 16/17, dotycząca bezpośrednio przedmiotu orzekania w niniejszym postępowaniu. Znaczy to, zdaniem Rzecznika, że sędzia Jarosław Wyrembak zajął już stanowisko wobec przedmiotu orzekania w sprawie K 16/17, „co istotnie podważa zaufanie co do jego bezstronności”.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił szczegółowo zakres podmiotowy i przedmiotowy instytucji wyłączenia sędziego Trybunału z orzekania w postanowieniu

z 15 lutego 2017 r., sygn. K 2/15 (OTK ZU A/2017, poz. 7). W postanowieniu tym wskazano, że przyczyny wyłączenia sędziego Trybunału z orzekania kompleksowo i wyczerpująco normuje ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.), dlatego w tym zakresie nie ma zastosowania ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.).

2. Trybunał wypowiedział się co do statusu sędziów Trybunału Konstytucyjnego wybranych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 2 grudnia 2015 r. w postanowieniach oddalających wnioski o wyłączenie ich z orzekania wydanych: 15 lutego 2017 r., sygn. K 2/15, 8 marca 2017 r., sygn. K 24/14 (niepubl.), 19 kwietnia 2017 r., sygn. K 10/15 (OTK ZU A/2017, poz. 27), 27 lipca 2017 r., sygn. U 1/17 (niepubl.), 24 października 2017 r., sygn. K 1/17 (niepubl.), 24 października 2017 r., sygn. K 3/17 (niepubl.), 13 grudnia 2017 r., sygn. K 17/14 (niepubl.), 14 grudnia 2017 r., sygn. K 36/15 (niepubl.), 19 grudnia 2017 r., sygn. SK 37/15 (niepubl.), 21 lutego 2018 r., sygn. K 9/16 (niepubl.), 22 maja 2018 r., sygn. K 24/16 (niepubl.), 22 maja 2018 r., sygn. SK 8/14 (niepubl.), 6 czerwca 2018 r., sygn. K 16/16 (niepubl.), 25 marca 2019 r., sygn. K 12/18 (niepubl.). W orzeczeniach tych także stwierdzono, że Trybunał Konstytucyjny nie orzekł o prawidłowości wyboru osób wymienionych w uchwałach Sejmu RP z dnia 8 października 2015 r. w sprawie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego (M.P. poz. 1038-1040). Trybunał w niniejszej sprawie podtrzymuje stanowisko wyrażone w wymienionych postanowieniach.

3. Odnosząc się do zarzutu braku bezstronności sędziego Jarosława Wyrembaka w związku ze sporządzoną przez niego opinią ekspercką dla Biura Analiz Sejmowych, należy przywołać w szczególności postanowienie TK z 17 listopada 2011 r., sygn. SK 37/08, OTK ZU nr 9/A/2011, poz. 100 oraz postanowienie TK z 20 kwietnia 2017 r., sygn. U 1/17 (niepubl.). W orzeczeniach tych Trybunał stwierdził, że wypowiedzenie opinii prawnej (poglądu prawnego) w formie publikacji naukowej czy w innej formie w kwestiach, które stały się później przedmiotem sprawy zawisłej przed Trybunałem, nie uzasadnia wyłączenia go z udziału w rozpoznawaniu tej sprawy.

Powołana przez Rzecznika opinia prawna sędziego Jarosława Wyrembaka („Opinia prawna dotycząca pism w sprawie odwołania Pana dr. Adama Bodnara z zajmowanego stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich – z powodu wielokrotnego sprzeniewierzenia się złożonemu ślubowaniu” z 13 lutego 2017 r., BAS-WAL-2606/16) nie była opinią wydaną w procesie legislacyjnym, dotyczącym przedmiotu kontroli dokonywanej przez Trybunał. Nie można zatem przypisać sędziemu Jarosławowi Wyrembakowi udziału w przygotowaniu lub uchwaleniu aktu normatywnego, będącego przedmiotem zaskarżenia w postępowaniu przed Trybunałem.

Wyrażona przez sędziego Jarosława Wyrembaka w wymienionej opinii prawnej uwaga, która legła u podstaw wszczęcia postępowania przed Trybunałem, że Rzecznik mógł swoim zachowaniem sprzeniewierzyć się swojemu ślubowaniu w sprawie, nie musi bezwzględnie podważać jego bezstronności i obiektywizmu w kwestii oceny zgodności z Konstytucją przedmiotu kontroli – zaskarżonego przepisu. Trybunał wziął jednak pod uwagę stanowisko sędziego Jarosława Wyrembaka w piśmie do Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 9 kwietnia 2019 r. Sędzia Wyrembak, odnosząc się do zarzutów Rzecznika stwierdził, że dla zachowania najwyższych standardów bezstronności powinien zostać wyłączony ze sprawy. Trybunał ocenę bezstronności i obiektywizmu sędziego może oceniać z natury rzeczy opierając się jedynie na obiektywnych przesłankach faktycznych, uwzględniając całokształt okoliczności danej sprawy. W szczególności subiektywny stosunek sędziego do sprawy może być weryfikowany tylko na podstawie takich przesłanek. Stanowisko sędziego, którego dotyczy wnioski o wyłączenie, stanowi tylko jedną z nich, niemniej pozwalającą na możliwie najwierniejsze określenie subiektywnego nastawienia sędziego do sprawy. Zważywszy na uzasadnienie wniosku o wyłączenie, ale także stanowisko sędziego Jarosława Wyrembaka w kontekście całokształtu okoliczności sprawy K 16/17, Trybunał uznał wniosek o wyłączenie za uzasadniony.

Należy podkreślić, że pismo sędziego Jarosława Wyrembaka Trybunał potraktował jako stanowisko w sprawie, a nie jako czynność procesową wszczynającą postępowanie o wyłączenie sędziego. Co prawda w piśmie tym znajduje się zwrot sugerujący złożenie wniosku o wyłączenie, niemniej kwestie tego, czy dane pismo wyraża czynność procesową oraz ewentualnie jej treść podlegają interpretacji. Trybunał przyjął, że sędzia jako profesjonalny prawnik zna kanony formy i treści pisma procesowego, w szczególności wniosku o wyłączenie, i gdyby jego wolą było złożenie takiego wniosku, uczyniłby to w formie nie budzącej pod tym względem żadnych wątpliwości, także z punktu widzenia utrwalonej w tej mierze praktyki funkcjonującej w Trybunale

Konstytucyjnym. Zważywszy na to Trybunał uznał pismo sędziego Jarosława Wyrembaka jedynie za stanowisko w sprawie o wyłączenie wszczętej wnioskiem Rzecznika.

Z tych względów Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność:

Dyrektor Biura Służby Prawnej Trybunału

Anna Zołotar-Wiśniewska

Anna Zołotar-Wiśniewska